

arada Padışah ailesinin ikametgâhları olan saray ve köşklere inşaat, onarım işleri veya yeniden yapılacak

Kasır, köşk ve binaların başta su yolları ve tesisatı olmak üzere her türlü işlerin amirinin resmî ünvanı Hâssa

Mimarbaşısı idi. Topkapı Sarayının Depetgâhı köşkü ile

Yah köşkü Hâssa Mimarbaşısının makamı idi. Bu terzektir.

MAHMUD II. tarafından 1831 yılında, yeni bir düzenleme ile EBNIYE-İ HASSA müdürlüğü namı ile Galasmaya başlanmıştır.

ABDÜL HANİD II. döneminde, 9 Mart 1308 tarihinde :

(Ebniye-î seniye nin suret-i muayenesi hakkında olup meriyet-î atkânına Fî 9 Mart sene 1308 tarihinde irade-î seniye-î mü'lâkâne şerh mü'talâhîle buyrulmuş talimatlar)

başlığı ile yeni bir düzenlemeye gidilmiştir ve bu talimatname irade defterinin 446 sıra numarasına kaydedilmiştir. Bunda :

Birinci maddede : Yıldız ve Dolmabahçe ve Topkapı Sarayları- rı ile Kasır-ü Hümayunların mü'nasebet-i mevkiî yerlerine göre

üç kısma bitakaksim beher kısımlar dahilinde bulunan ebniye-î aliyenin kamirati ve hüsn-ü mahayazası için bir kâğıt ile

bir mü'handis kâğıdını alınmıştır. İkinci maddede : Yıldız sarayı, Mabeyn-ü Hümayun ile

ve Ayazaga ve Maslak ve Nüzhetkiye Kasır-ü Hümayunları ve Nispetiye'deki Tas kânat birinci kısmı ve Harem

ve Enderun ve Hürka-î Saadet ve Emanata mahsus dairelerden mada Dolmabahçe Topkapı Sarayı hümayunları ile Kasır, Gâğliyan ve Mirahor Kasır-ü hümayunları dahil

binaların, zaman zaman, görevli kullanan kâğıt ve diğer kısımları ibtidal olarak. Denilmiştir, bütün bu

Mühendis taraflarından kontrol edilerek kesif gerekir. (2)
meyan ufak onarımların derhal yaptırılması, kesif gerektirecek
büyük onarım kesiflerinin de nasıl hazırlanacağına dair asılla-
malac- getirmisti. Bu kısımlar, talimatın

Ebniye-i seniye inşaat ve talimatına dair
talimatnamenin kesif-i evvel kısmında
yazılıdır ki bu bölüm 20 Maddededir.

Dolmabahçe Sarayının tasnif ve tanzimine çalıştığımız
Arşivinde onarım ve inşaatlarla ilgili belgeler elimize
geçmişti. Bunlar arasında kesif defterleri de bulunmaktadı.
Osmanlı imparatorluğunun ikinci meşrutiyet dönemine
Kadai Ebniye-i Seniye idaresi olarak bilinen idare
Sultan Mehmed V (Resad) in Mimar Vedad beye olan
Leveccühünden, onun zamanında, ünvanı (Ser Mimar-ı
Hassa-i Şehriyari) olmuştu. Vedad beyin bu ünvanla
imzalı (imzalar yeşil ve daha çok kırmızı mürekkepletti)
bir çok kesif de bulunmakta olup hepsi tasnif olunmuştur.
Tarihe karışan bu idarenin defterleri ve kesif evrakı arasında
çok önemli belgelere rastlandı ve tasnif edildi. Kısaca
bilgi vereyim:

- Dolmabahçe Sarayı inşaatı için Marsilyadan iki vapur
dolusu taş geliyor - ilgili
- Çırağan Sarayı ile belgeler (Rihtim için Bartından
getirilen direkler (Bartın arzmanı)
- Beylerbeyi Sarayı inşaatı ve mefrusate ile ilgili
defterler. Bunlarda: Trieste taşı, Sarayın her
odasının şamdanlar, Avize, koltuk, kanape, Aynasına
Kadai bilgiler mevcuttur.

Tasnif edilen bu malzeme ilgililerce ele alınırsa bilinme
yen bir çok hususlar aydınlanacaktır.

- 1310 depremi. Muayede Salonunda yaptığı tahribat
- Depremi Topkapı Sarayında meydana getirdiği tahribat ve hasar yerinde tettekik ve yapılacak işleri tesbit için. Abdülhamid II. tarafından Mimarlar (Bertier, Daranco, Valeri ve Dikran Kalfa görevlendiriliyorlar.
- Muayede Salonunun yarılan kubbesinin demirle çemberlenmesi ve tatviyesi işleri
- Dolmabahçe Saat Kulesinin inşaatı.

Cumhuriyet döneminde yapılan onarımların nasıl yapıldığını anlamak için dekoratör İZOLA BELLA'dan alınan bilgiler.

X X
X

Millî Saraylar idaresi kurulduktan sonra, daha doğrusu Cumhuriyet idaresiyle Millî Saraylardaki taşınır malların tesbiti de ele alınmıştır. Millî Emlâk Müdürlüğü tarafından Kurulan Tahrir Komisyonu Saraylardaki eşyaya buldukları yerlerde tesbit, tahrir etmiştir. Bu defterler Komisyon defterleri olarak günümüze kadar gelmiş ve el'an da kullanılmaktadır. Estetik ve değerli olan defterlerden, herkesin yararlanabilmesi için bunlar yeni Türk harfleriyle yazılmıştır. Yalnız, Millî Saraylar günümüze yapıldığı zamanlardaki orijinal halleriyle gelmişlerdir. Eşya karışmıştır. Bir örnek verelim: Maryo Sera adında bir İtalyan Yıldız Sarayının Mabeyin dairesini Millî Emlâk Md.lüğünden kiralar, Kumarcane olarak işletmeye başlar. Mabeyin dairesinden boşaltılan eşya Dolmabahçe, Beylerbeyi, Küçüksu Saraylarına taşınmış ve bu Sarayların eşyasına karışmıştır.

Bu gün bu esyayı ayırmak uzun çalışmayı gerektiren bir iş olmuştun .

Millî Sarayların esyasını, işerilerindeki esyayı, bugünkü Müzeoloji anlayışına göre tesbit edip envanter defterlerini yapmaya, fişlerini hazırlamaya bundan dokuz sene evvel başlamış, küçük ve çalışkan bir kadro ile bu büyük işi o çalışkan arkadaşlarla başarmıştım. Sarayın Hazine-i Hassa arşivini de tasnif edip herkesin istifade sine arz etmek olan ikinci işi de tamamlamış buluruyorum . Arzedirim . 19. Şubat 1986

Zarif ÖRGÜN

C . 11